СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXXII. Число 46. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 26. лютого, 1924. VOL. XXXII. No. 46. Jersey City, N. J., Tuesday, February 26, 1924. THREE CENTS

СЕНАТОР БОРА ДОМАГАЄТЬСЯ УСУНЕННЯ ДОГЕРТІ

ВАШІНГТОН, 23. лютого. — Сенатор Бора виголосив в сенаті промову, в котрій заявив, що міністер судівництва мусить уступити зі свого уряду. Він заявив свою готовість поперти каждого, хто захотівби повести обжалованнє Догерті за надужиття уряду. Догерті, — так говорив, Бора, — може оставати на своїм становищи лишень на відвічальність самого президента Кулиджа, котрий один буде відповідати за його задержанне.

НОВИЙ ЗАКИД ПРОТИ ФОЛА

ВАШІНГТОН, 23. лютого. — Сенатор Гарелд підняв проти бувшого міністра нутрішних справ Алберта Фола закид, що він обіцяв подавати до публичного відома звідомлення про аренду нафтових теренів, але сього ніколи не робив.

ЗАМКНУЛИ ГРАНИЦІ КАНАДИ ДЛЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ХУДОБИ

ОТАВА, 23. лютого. — Комініяльний уряд рільництва заборонив довіз американської худоби до Канади. Серед худоби в стейтах Каліфорнії та Вашінгтоні появилася пискоборотична недуга.

„ЗА БОГАТО ФАБРИК ЗАКОНІВ"

ВАШІНГТОН, 23. лютого. — Секретар стейту Гюз виголосив перед Американським Інститутом Права промову, в котрій підняв, що одним з нещасть Злучених Держав треба признати велике число „фабрик законів", себто законодатних тіл. Через те й число законів таке велике, що їх всіх виконувати дуже трудно.

МЕКАДУ МАВ ДІСТАТИ МІЛІОНИ

ЛОС АНДЖЕЛЕС, Каліфорнія, 23. лютого. — Вілієм Мекаду, бувший секретар скарбу в кабінеті Вилсона, а нині головний кандидат на номінацію на уряд президента Злучених Держав з рамени демократичної партії, заявив, що спілка нафтярів з Догені на чолі обіцяла дати йому міліон доларів адвокатського гонорару, якби він потрафив роздобути для неї нафтові концесії в Мексику.

ЗАГАЛЬНИЙ СТРАЙК НА КУБІ

ГАВАНА, Куба, 23. лютого. — Зелізничі робітники кубанських зелізниць вийшли на страйк. З ними збираються перервати роботу також другі категорії робітників, як робітники докові, шофери публичних автів, кондуктори трамваїв і другі.

ХОЧУТЬ ПОСТАВИТИ ЛА ФОЛЕТА КАНДИДАТОМ

ҐРЕНД АЙЛЕНД, Небраска, 23. лютого. — Серед поступових републиканців та серед членів робітничо-фармерської партії сього стейту почався сильний рух за кандидатурою сенатора Ла Фолета на уряд президента Злучених Держав.

ФЛЬОТНИЙ УРЯД ЗАКИНУВ ПЛЯН ЛЕТУ ДО БІГУНА

ВАШІНГТОН, 23. лютого. — Команданти американської фльоти рішили нині на своїй конференції не посилати сього року военного бальона Шенандоа до північного бігуна, як про се говорено вже від довшого часу.

ПРОТИ ІМІҐРАЦІЙНОГО ПРОЄКТУ

ВАШІНГТОН, 24. лютого. — Опозиція проти проєкту іміґраційного закона починає вже прибирати зорґанізовані форми. Іміґраційний комітет дістав нині протест проти сього проєкту, предложений 22 членами нюйорської стейтової делеґації на конвенції сеї партії. Протестуючі противляться фаворизованню північних рас на некорисьть східно- та південно-европейських народів та домагаються, щоби місто 1890. року вживано за підставу для іміґраційних квот рік 1920.

ДАЛЬША БОРОТЬБА ПРОТИ ПОДАТКОВОГО ПРОЄКТУ

ВАШІНГТОН, 24. лютого. — Демократичні посли не вдоволені дотеперішними побідами над податковим проектом уряду, але хочуть ще далі його підорвати. Тепер пропонують вони установлення висших податків на великі спадки та на великі подарунки.

ПЕРЕСЛУХАННЄ СЛЕМПА В ПОНЕДІЛОК

ВАШІНГТОН, 24. лютого. — Сенатовий комітет для публичних земель, що веде слідство над арендованнем федеральних нафтових теренів, застереженних для вжитку американської фльоти, завізвав Баскома Слемпа, секретаря президента Кулиджа, на переслуханнє та визначив на се найблизчий понеділок.

ФОРД ПРОТИ ПОДАТКУ НА БОГАЧІВ

НЮ ЙОРК, 24. лютого. — Автомобілевий фабрикант та один з найбогатших людий Америки Генрі Форд виступив з публичною заявою проти податкового проекту демократів та поступових републиканців, заявляючи, що податки на великі богацтва шкодять не тільки богачам, що бідніщому населенню...

КЛЕНСМЕНИ ЗАКИДАЮТЬ КЛЕНСМЕНАМ ВБИЙСТВА

АТЛЕНТА, Джорджія, 24. лютого. — Том Найт, провідник так званих повстанців проти теперішнього уряду потайної організації Ку-Клакс-Клена, видав покдик до повстанців на конференцію, і в сьому покликови робить теперішньому урядови Клена цілий ряд тяжких закидів. Межи иншим говорить, що під урядованнем сього уряду дійшло до вимушування, очорнювань, нищення бизнесу повстанців, ба навіть значійних вбийств. Конференція повстанців скликана на найблизчий вівторок.

ЗАОСТРЕННЯ ЗАБОРОНИ НОШЕННЯ ОРУЖА.

ОЛБАНІ, НЮ ЙОРК, 24. лютого. — Щоби причинитися в якийсь спосіб до нагинки на зростаюче число злочинців, стейтова леґіслятура збирається заострити закон Саливена, що зборонює ношення при собі небезпечного оружа.

ДЕМОКРАТИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ВИКИНЕННЯ КОНҐРЕСМЕНА.

НЮ ЙОРК, 24. лютого. — У демократичного конґресмена з Ню Йорку Керю заявилася нині делеґація демократичних організацій, домагаючася вияснення в справі викинення з конґресу демократичного конґресмена Блума, котрого верифікаційна мандатова комісія конґресу позбавила становища конґресмена за те, що при його виборі вживано ріжних виборчих надужить. Конґресмен Керю заявив, що викинене Блума було вислідом заговору републиканських конґресменів проти демократів.

ПРОПОВІДНИКИ МАЮТЬ НОВУ КОНКУРЕНЦІЮ.

Честер Маршел, проповідник першої методийської церкви в Бриджпорті, в стейті Конектикаті, говорив в неділю проповідь при помочи радія і сказав у ній, що проповідники мусять рахуватися з тим, що наслідком винаходу радія церкви скоро опорожніють та що проповідники будуть примушені ширити віру при помочи радія.

З ДІЯЛЬНОСТИ „ТОВАРИСТВА ПОМОЧИ ПИСЬМЕННИКАМ".

Товариство Помочи Письменникам подає до відома всім щирим прихильникам та любителям рідної культури, що за порозумінням та згодою наших письменників Товариство заснувало книгарню, в якій мається продавати книжки та обертати чистий приход на поміч авторам. Гроші, одержані з роспродажі, будуть поділені на дві части, з котрих одна буде віддана безпосередно письменникам, а друга буде призначена на фонд видавничий.

В той спосіб Товариство хоче причинитися до піддержання творців української культури серед скрутного положення, в якому вони тепер найшлися, з котрого хочуть скористати наші вороги, Москалі та Поляки.

Товариство сподіється, що українська суспільність в Америці піддержить стремління Товариства, котре отсим вступає на нову дорогу в своїй роботі.

Адреса Товариства остає далі та сама:

Mr. V. Hasij,
831 Lamberton St., Trenton, N.J.

СОКІЛЬСТВО В ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ.

Згідно з найновіщою статистикою числить „Сокіл" у Чехо-Словаччині 762 товариств і 24 громади. Членів має 68.875, молодої ґенерації 17.020 і дітей 37.287. Вправляючих фізичні вправи є 23.503. Сокільська організація в Чехо-Словаччині має 441 бібліотек з 158.228 книжками. Таке число „Соколів", це доказ живучости. Чехів. Ідімо їх слідами.

ПРОПАВ ВИНАХІДНИК.

В Нюарку, в стейті Ню Джерзі, пропав серед дивних обставин Др. Артур Сванберґ, лікар та винахідник, що жив тут в однім готели. Недавно пробував він продати свій винахід скріплюванню вибухової сили газоліни, за котрий одно підприємство давало йому вже міліон долярів. Поліція припускає, що його вбито, щоби зрабувати від нього сей винахід.

БУДУТЬ ВЧИТИ, ЯК ВИБИРАТИ ДОБРУ ЖІНКУ.

В центральнім відділі „Янґ Менс" Крисчен Асосіейшен (Уай. Ем. Сі. Ей.) у Брукліні проголошено 6-тижневий курс на кавалерів, щоби навчити їх, як вибирати собі добру жінку. Курс буде вести директор шкільного відділу сьої інституції.

Богато сумнівається, чи можна такої річи навчити молодого чоловіка.

ВОЕННИЙ МІЛІЯРДЕР ПОКРОВИТЕЛЕМ НАУКИ.

Віденські часописи звідомляють, що военний міліярдер у Відни Зіґмунд Бозель зобовязався давати гроші на потреби віденського університету. Віденський университет підупадав усе більше, професори еміґрували за границю, лябораторії стояли пусткою. Тоді Бозель зложив заяву, що щороку зложить більші суми на потреби университету, щоб він міг передержати його світову славу. Річно складати ме яких 300 міліярдів корон.

Зіґмунт Бозель то новий военний богатир. Каріера його небуденна. До 1914 року був убогим торговельним субєктом у **Чернівцях**. Тепер же завдяки праці й обставинам є президентом одного з найстарших банків у Відни. Обертає міліярдами. Належить до найпопулярніщих людей у Відни. **Бозелеви тепер щойно трицять літ.**

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКВА І СМЕРТЬ ЛЕНІНА

Дня 22-го січня підчас відспівання колядок в київському Софійському Соборі, який знаходиться в посіданню української автокефальної церкви, одержано було телеграму про смерть Леніна. Священник оголосив телеграму з амбони і сказав з приводу цього коротеньку промову. В знак жалоби спів колядок був перерваний і хор відспівав „вічну память", після чого присутні розійшлися.

НОВИЙ КИЇВ.

Для орієнтації в нових назвах улиць м. Києва, які повстали наслідком переіменовання їх за часів нової влади, маємо можливість подати нашим читачам ці назви поруч з назвами колишніми:

Бувша Велика Васильківська вулиця називається тепер Червоноармійською; Хрещатик вул. Воровського; Інститутська вул. Жовтневої Революції; Олександрівська вул. Революції; Прорізна вул. Свердлова; Вел. Володимирська вул. Короленка; Миколаївська, Карла Маркса; Бібіковський бульв., бульваром Тарасом Шевченка; Фундуклеївська вул. Леніна; Софійська вул. Червоних Героїв Перекопу; Думська площа, Радянською площею; район Шулявський, районом Раковського; вул. Бульварно-Кудрявська, Нероновича; Велика Житомирська вул. Горовиця.

Зберегли покіль що старі свої назви такі вулиці площі і райони: Кругло-університетський спуск, Андріївський спуск, Ольчинська, Тимофіївська, Брест-Литовське шосе, Галицька площа, Львівська площа, Львівська вул., Михайлівська вул. і райони: Деміївський, Подільський, Печерський, і Соломенський.

ПЕРШИЙ РАДЯНСЬКИЙ ТРАМВАЙ.

19. січня в Баку відбувся перший пробний рейс наново побудованої в місті трамваєвої лінії. Як повідомляють радянські телеграми, на вулиці вийшло трохи не все населення Баку, щоби подивитись на перший радянський трамвай.

ПОЛЬСЬКІ ТЕАТРИ.

Над касою одного із варшавських театрів вирішено слідуючу оповістку: „Дирекцією театру провірено, що ні одна особа, яка користується даровими білетами, не тільки не оплескує вистави і акторів, але свистом й іншими познаками невдоволення відтягає від оплесків особи, які платять за місця. Дирекція звертає увагу, що цего тим панам не забуде".

ЗАМАХ НА ПОЛЬСЬКОГО МІНІСТРА ФІНАНСІВ.

По Варшаві кружляють поголоски, що на польського міністра фінансів Ґрабського доверщено цими днями замах, кий не вдався. Замаху мала допуститися особа з польських кругів, ворожих теперішньому премєрові.

КАЖУТЬ, ЩО У ФРАНЦІЇ ЗАНОСИТЬСЯ НА ПРОГОЛОШЕННЄ ДИКТАТУРИ

ПАРИЖ, 24. лютого. — В добре поінформованих кругах кажуть, що французький сталевий прост невдоволений з теперішних політичних переговорів, які стремлять до того, щоби Франція забралася з Рурщини і оставила більшу свободу Німцям в Рейщині.

Вони є за продовженнєм окупації і військової контролі над німецьким сталевим та копальнинним промислом. Коли не буде по їхньому, то, як кажуть, вони готові вжити всіх способів до удержання військового панования Франції над Німеччиною. Вони навіть готові на політичний переворот у Франції, на зразок італійського, і роблять всякі приготовання до військової диктатури у Франції.

ВИСТУП БРІЯНА ПЕРЕД ВИБОРАМИ У ФРАНЦІЇ

ПАРИЖ, 24. лютого. — Нині вперве виступив з політичною промовою перед парляментарними виборами у Франції, які мають відбутись у маю, бувший премієр Франції Арістід Бріян.

Він промовляв в Каркассон. Бріян сказав, що війна вже більше не можлива і її більше не буде. Далі він сказав, що у світовій війні побідила революційна Франція. На неї глядів світ, казав Бріян, як на націю поступу і справедливости, а на Німеччину як на край реакції і переслідування. І тому світ станув по стороні Франції і вона осягнула побіду.

Вкінці він заявився за мировою політикою при помочі сили моральної, не військової.

ВОЗДУШНА НЕБЕЗПЕКА ДЛЯ ЛОНДОНУ

ЛОНДОН, 24. лютого. — Англійський командир, відомий авіятор Чардз Д. Борні, пише в Сандей Таймс, що ворог міг би зруйнувати Лондон з воздуха за кілька годин і взиває англійський парлямент, щоб для охорони подбав про скріплення англійських воздушних сил.

Се загально звісно, що ворогом Англії у воздусі тепер є Франція.

ДОКОВИЙ СТРАЙК В АНГЛІЇ ЗАКІНЧУЄТЬСЯ

ЛОНДОН, 24. лютого. — В тутешних поінформованих кругах заповідають, що доковий страйк в Англії скінчиться завтра, 25. с. м. Робітники мають вернутись до праці 26. с. м.

ЧУТКА ПРО НОВУ РЕВОЛЮЦІЮ В БОЛГАРІЇ

ЛОНДОН, 24. лютого. — Тутешнє Бюро Райтера одержало депешу з Атен, столиці Греції, яка повідомляє, що в Болгарії вибухла комуністична революція проти теперішньої влади. Деперша говорить, що начебто короля Бориса вислано, невідомо куди, а міністрів убито.

БОЛГАРСЬКІ ДИПЛЬОМАТИ ЗАПЕРЕЧУЮТЬ ЧУТКУ

ЛОНДОН, 24. лютого. — Болгарські дипльоматичні представники заперечують чутку про революцію в Болгарії. Вони кажуть, що сю чутку пущено для фінансової спекуляції.

СПРАВА ПОМОЧІ НІМЕЦЬКИМ УЧЕНИМ І ПИСМЕННИКАМ

БЕРЛІН, 24. лютого. — Нині промовляв німецький премієр Маркс на зібранню товариства помочі ученим і письменникам. Він сказав, що правительство не має фондів для допомоги товариству, але се повинен зробити великий промисл і торговля, які розвиваються завдяки праці учених.

Правительство, казав він, старається устійнити німецькі паперові гроші, а коли се осягне, то поможе всім клясам.

КОРОЛІ ХОРУЮТЬ

РИМ, 24. лютого. — Італійський король Віктор Емануіл і його син престолонаслідник захоріли на інфлюенцу.

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 24. лютого. — Тут занедужав на інфлеенцу прогнаний грецький король Юрій.

НІМЦІ ДАЮТЬ ГРОШІ НА БУДОВИ В АВСТРІЇ

ВІДЕНЬ, 24. лютого. — Німецькі фінансисти зложили $1,000,000 на будову великого готелю в Кіцбібель в Австрії, де відбуваються сезонові зимові забави.

ЗАБОГАТО ТЮТЮНУ

ЦАРГОРОД, 24. лютого. — Туреччина має з минулого року 90,000,000 фунтів тютюну на вивіз. Такусаму скількість має Болгарія, а Греція має ще більше.

З уваги, що на сі засоби нема попиту в Америці, ціна на сей продукт спадає.

ПОМЕР 1,120 РАЗІВ

БЕРЛІН, 24. лютого. — Недавно помер тут у 84 році життя славний німецький актор Людвіґ Барнай, котрий грав визначні ролі в драмах Шекспіра.

Він записав свої ролі і виступи. З його записок виходить, що він грав у 88 містах, виступав яко актор в 445 ролях, а загалом женився на сцені 1,721 разів і помер 1,120 разів. Умирав найріжнійшими способами.

НЕ ХОЧЕ БУТИ КУМОМ

БЕРЛІН, 24. лютого. — Президент Німеччини Еберт відповів робітникови Карлови Кляффінґови, котрий просив його на кума свого семого сина, що не може сповнити його бажання.

Се він змінив правило, яке завів був кайзер Вільгельм, що приймав кумівство каждого семого сина каждої німецької родини.

"SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬСЬКА КОЛЬОНІЗАЦІЯ НА ЧУЖИХ ЗЕМЛЯХ.

Дня 21. грудня м. р. відбувся у Варшаві виклад майора Лехніцького про висліди польської військової кольонізації на „кресах". Прелеґент, що являється шефом військового кольонізаційного бюра, каже, що дотепер засновано на східних „кресах" 8,000 кольоній. Кольонізації підпали переважно ті маєтки, які колись були сконфісковані російським урядом польскій шляхті за участь в повстаннях 1831 і 1863 рр.

Російська часопись „Последнія Новости", орган Мілюкова, що виходить в Парижі, в ч. 1146 пише про се так:

„Що торкається польської кольонізації на кресах", — то се перш за все військова кольонізація. Кольоністи осідають гуртками по 10 до 20 господарств. Все те бувші польські вояки, що походять з Галичини, Познанщини і з центра Польщі. Розселюючись гуртками, вони зберігають військову орґанізацію; заосмотрюють їх зброєю і по першій вимозі влади вони мусять виступати для виповнення тої або іншої державної мети. Крім того на них накладається обовязок тримати околицю, в якій живуть, в слухняности. Таким чином польська влада „забезпечує" себе перед можливим повстанням місцевого населення. Як бачимо, польські кольонії нагадують російське козацтво і кожда така кольонія на „кресах" є свого рода польским форпостом на сході.

„Разом з тим польські кольонії служать також польонізаційним цілям на „кресах". Поляки не скривають того, що упадок большевизму в Росії неминуче спричинить ревізію рижського договору. Передбачуючи ту обставину, всякий польський уряд завзято кольонізує „креси", щоби у хвилі, коли сподівана ревізія стане доконанним фактом, мати в руках більше арґументів уважати край своїм, польським. Бож може статися й так — думають Поляки, — що справа посідання кресів вирішиться не війною, а плебісцитом.

„Внутрішня політика Польщі дуже часто і досить остро міняється, але тільки у відношенню до етноґрафічної Польщі, а на „кресах" вона все тасама і однаково послідовна. Найбільше льояльна в національних справах радикальна польська партія „Визволене", таксамо горячо підтримує кольонізацію, як і найправійші партії.

„Втискаючись гуртками міх цілком непольські маси населення, польські кольоністи надають краєви відмінний національний вигляд. Крім того польська влада має в них бажаний надійнний елемент при творенню так званих місцевих самоврядувань. Там, де в районі волости (ґміни) є польські кольоністи, війтами вибирається обовязково Поляків. Повітові соймики також складаються з чужих місцевому населенню зайдів-кольоністів."

На сій кольонізації концентрується вся політика польської держави. Всі сили Польщі ідуть на неї. Длятого коли з виростом сили сусідів, по відібранню загарбаних Польщею чужих земель, прийде крах для Польщі, то сей крах відчує вона дуже серіозно через страту сеї кольонізації. Се буде нова траґедія нової Польщі на не польських землях. Тільки може вже остання — на сих землях.

ПОВІНЬ РЕВІЗІЙ, АРЕШТІВ І РЕПРЕСІЙ У ГАЛИЧИНІ.

Львівський Новий Час повідомляє:

ЛЬВІВ. — Ревізії переведено у понад 40 Українців, приналежних до табору соц.-демократичного. Із арештованих задержано в тюрмі Антона Чарнецького і Ілію Калятинського співробітників час. „Вперед". Завішено „Вперед", „Землю і Волю" і „Нову Культуру". Поліція покликувалася при завішенню орґанів на те, що УСДП. зліквідована. Причина ревізій і арештів невідома.

КОЛОМИЯ. — В самій Коломиї переведено ревізії в кількадесятьох українських громадян. Арештованих д-ра Ганкевича, Кузьму і других випущено по двох добах. В селах косівського і коломийського повіту переведено масові арешти поміж селянами. — Всіх їх спроваджують під сильними ескортами до тюрми в Коломиї. За причину арештовань подають якогось большевицького аґітатора, якого зловили і який мав всіх тих видати.

БЕРЕЖАНИ. — І Бережан не оминула нагінка. На приказ „вижшей владзи" переведено ревізію книг і кореспонденції в Кооперативі, „Народний Дім", де очевидно нічого грішного не знайдено. Під охороною ночі переведено масові ревізії серед українського громадянства між іншими у Пашковського, проф. Мануляка, Сендецької, Маршицької, М. Чуловського. Ревізії відбулися навіть у ґімназійних учеників II. і IV. кляси. Причини ревізій невідомі.

БОРИСЛАВ. — Відбулися ревізії у поодиноких українських громадян. В Тустановичах і Губичах переведено ревізії в читальнях „Просвіти". Хоча нічогісінько грішного не знайдено, читальні замкнено.

КАМІНКА СТРУМИЛОВА. — Відбулися ревізії у поодиноких українських громадян,

ЗОЛОЧІВ. — Ревізії посипались як з бочки. Майже кождого Українця відвідала поліція і перевела основну ревізію. Те саме і по селах Золочівщини. Богато селян арештовано.

КРАСНЕ. — Ревізія відбулася в читальні „Просвіти". Переводив Ян Андрушевський, тамошній учитель українських дітий.

ВІДЧИНІМ ВІКНО!

(Кореспонденція „Свободи" з Европи).

Хто пильно читає наші старокраєві часописи, тому сумно робиться на душі, — мало того, — мороз йде по шкірі. Галичина, до великої війни піємонт нашого національного відродження, отсей одинокий, хоч невеличкий шмат землі, де могло свобідно лунати українське слово із проповідальниці, з естради, зі щкільної катедри, зі стовбців ґазет, де творилися всілякі спілки й товариства, де народ освідомлювався, просвіщався, почував себе справжнім народом, а не ватагою закріпощених рабів, тая Галичина тепер стогне в ярмі ворожого наїзника, нидіє і марніє. Старі, заслужені товариства, замикають і розвязують, нових основувати не позволяють, українські школи нищать, українських учителів і урядників не іменують, насилають Поляків і Польок, до церков вдираються польські поліцаї, навіть нагробники з українськими написями руйнують, навіть рідного нашого імени Україна і Українці не позволяють вживати, села обставляють польськими вояками, землю парцелюють між мазурів, ґазети конфіскують, свідомих наших громадян арештують, тероризують ревізіями, контрибуціями і всілякими карами, одним словом — в Галичині діється таке, немов це не Европа, а щось таке чорт зна що!

І щож ми на це?

Не вжеж єднаємося, збираємося до купи, гуртуємо наші сили, щоби ворогови ставити кріпкий опір, невжеж ми всі, старі й молоді, републиканці й гетьманці, праві й ліві, почуваємо себе товаришами недолі, каторжниками в цій поганій каторзі польській? Нічо подібного. Ми жеремося, полемізуємо. валимо старих богів, а нових не ставимо, творимо нові політичні ґрупи, — одним словом облегчуємо ворогови роботу. Замісць бачити ворога там, де він дійсно є — в польськім державнім апараті і в польській суспільности, що той апарат пускає в рух проти нас і на нашу шкоду, ми ворогів вишукуємо між собою. Раз він називається Петлюра, то знов Винниченко або Грушівський, а в решті Скоропадський і Петрушевич.

„Їджтесь, кусайтеся, бийте,
Попелом Русь посипайте!"

Так співав коилсь Костомарів, згадуючи коромоли княжі, так можна заспівати й тепер, дивлячись на нинішню руїну. Що провідники наші не дописали, що вони показалися о голову за малими, щоб дати раду великому моментови, це вони мабуть і самі нині бачать. Але що з того за хосен прийде нашій народній справі, коли ми їм станемо з пястуками лізти до очий, тоді як ворог бє нас обухом по голові? Що за користь, коли ми схочемо робити те, що робить у других народів історія, себто — коли ми станемо їх уже нині судити? Лишім це історії, а самі робім діло, якого від нас вимагає момент, ратуймося, спасаймося перед ворожою загладою, боронім нашого стану посідання, бо він нині так сильно загрожений, як ніколи.

Вратувати нас може не партійна гризня, не гістеричні крики, не політичний танець св. Віта, не ідеольоґічна епілепсія, а праця, праця і праця!

Кожда партія, кожда група, кожда одиниця має обовязок і має право працювати для загального добра. Того права і того обовязку ніхто їй не сміє відмовляти. Коли ціль їх праці ясна, коли вона не йде в розріз з нашим спільним ідеалом (під нинішну пору: з ідеалом визволення української землі і українського народу з рук чужого переможця), то працівник повинен мати вільну руку, йому не вільно перешкоджувати, хочби його праця йшла дорогою иншої програми, ніж наша.

Коли годі нам утворити спільний національний фронт, то повинні ми хоч цей прінціп перевести в діло, прінціп вільної праці. **Роби своє діло і не перешкаджай другому в роботі.** Шануєш себе, свої переконання, свою партійну програму, то пошануй і другого, хоч він твій партійний противник. Партійний, а не національний!

Та щоби це сталося треба більшої пошани для людини, як такої, ніж воно є між нами. У нас завелося тепер таке, що сказати комусь: зрадник, запроданець, дурень, шкодник, і т. д. не маючи доказів на це, то все одно, що зїсти булку за цента. Працював чоловік літ 20, 30 або й більше, вложив у тую працю, чи мало сил і здоровля, жертвував своїми вигодами і маєтком і нараз він — „старий ідіот!"

Чому Бо не належить до нашої партії, або до нашого гуртка, тому бо він прямо комусь із нас не подобався. До чого воно подібне? Не вжеж так водиться у других культурних народів, не вжеж воно добре для нас, що потрібуємо так богато голов, що потребуємо чистої, здорової, згідливої атмосфери? Ні, і ще раз ні!

Кождий чоловік має якусь честь, має амбіцію і коли його без підстави і безпотрібно та безкарно зневажають, то його це болить, він непотрібно витрачує енерґію на свою оборону, витрачує сили і марнує час на боротьбу зі своїми, тоді як вся наша енерґія повинна бути звернена проти ворога. Отсі сплетні, напади на своїх людий, часто-густо навіть дуже заслужених, це хамське зневажування людини, та ще своєї, свого власного товариша недолі, це ті труючі ґази, котрі ми самі на себе пускаємо, щоби нас ворог міг лекше побідити і здавити до статка.

Отсі ґази треба раз розвіяти, треба прочистити атмосферу, в котрій можнаби лекше й успішнійше працювати.

Це і для партійного життя булоби краще і для загальної справи принеслоби велику користь.

Ф. Гринько.

ДО ПОДОРОЖІ ПЕТЛЮРИ.

Певні відомости про С. Петлюру.

(Від власного кореспондента львівського „Діла").

Варшава, 3. лютого 1924.

Виїзд Петлюри з Польщі наробив великого ґазетного шуму. Мало не кождого дня доводиться читати коли не в тій, то в иншій ґазеті нову інформацію про подорож та політичні пляни велико-українського діяча. Одні повідомляють, що Петлюра виїхав до Румунії, а потім до Риму, другі що до Відня та Будапешту, ще инші — що до Швайцарії та Франції. Одна версія свідчить, що він утік (!) з Польщі, друга — що демонстративно її залишив з огляду на антиукраїнську політику польського уряду та утиски еміґрантів, третя — що Петлюра лише тимчасово виїхав, маючи метою порозумітися з деякими політичними діячами, головним чином у справі обєднання ріжних еміґрантських ґруп і течій.

Аґенція „Руспрес", як оповідає її останній комунікат, завдалася метою дати найпевнійші відомости про Петлюру, але потім і ті відомости викликали де в чому заперечення з досить поважних жерел. Таким чином все таки отвертим залишається питання: де тепер Петлюра та які його сучасні думки й пляни?

Вашому кореспондентові випадково пощастило мати балачку з дуже близькою до Петлюри людиною, і тому тут будуть подані може не цілком вичерпуючі, але за те цілком певні відомости про останню подорож Петлюри.

Перш за все треба зазначити, що Петлюра в останні часи жив у ріжних місцях інкоґніто. Інкоґніто, але по цілком леґальним і добре завізованим документам робить він і свою останню подорож. Він не мав наміру перетворювати її в специфічну демонстрацію проти Польщі — хочаб уже з одного того, що тут, у Польщі, перебуває біля 30 тис. еміґрантів-Наддніпрянців; але разом з тим він нікого не уповажнював маніфестувати свою особливу доброзичливість що до польської републики. Сучасний свій погляд на Польщу в звязку з політикою її уряду в українській справі Петлюра докладно зясував у своїм відомім інтервю, що його недавно вмістили майже всі українські ґазети.

Петлюра тепер тримається того погляду, що треба шукати якогось ґрунту до порозуміння між всіма ґрупами української еміґрації і жадних виступів або заяв проти ґрупи Винниченка він нікому не робив. Праська еміґрація завжди його цікавила, і не вважаючи на політичні розходження з деякими її керманичами, він щиро співчував їх культурно-національній праці, яку вважає дуже корисною.

Але до Праги Петлюра і не думав збиратися, хоча візу йому до Чехословаччини напевно далиб без жадних труднощів. У цім мене катеґорично запевняла та особа, з якою я мав розмову в справі Петлюри.

Таж особа не менш катеґорично запевняє, що „Хвиля" і деякі инші ґазети розповсюджують свідомо брехливі відомости про те, буцімто Петлюра цікавиться монархічними російськими колами. Він ставився й ставиться до них цілком неґативно і на думці в його не було порозуміння з цими колами.

Петлюра виїхав у першу чергу до Відня, бачився там виключно з видатними українськими діячами-еміґрантами. Далі він мав побувати в Будапешті, Швайцарії та Італії. Можливо, що в одному з міст, де він буде перебувати, відбудеться конференція тих представників еміґраційної суспільности, які сприятливо ставляться до ідеї перегляду взаємовідносин між окремими ґрупами і течіями наддніпрянської еміґрації.

Окрім внутрішніх еміґраційних питань в пляни Петлюри входять і спроби завязати взаємини з деякими міжнародніми чинниками в інтересах української справи.

Такі інформації одержав ваш кореспондент з жерема, яке, на його погляд, не викликає жадних сумнівів і може вважатися цілком певним.

З.

Лесь Мартович.

ВІДМІНА.

I.

Від порога до стола мокра, болотна стежка, бо на дворі слова. Світ поменшав, стало тісно, неначе в горшку. Від цього нудьга бабі на печі, що в таку пору завсігди кашляє; нудьга Иванисі варити, бо куриться; нудьга Іванові сидіти за ткацьким варстатом, бо не видко.

Аж зненацька відчинилися з лоскотом двері, а до хати вбіг босий, заболочений по коліна хлопчище Микитка, наймолодший Іванів брат. Гримнув за собою дверми, аж вікна задзвонили. Нудьга зараз утікла, а всі троє в хаті попіднімали голови.

— То що, хата валиться? — запитала баба з печи.

— Ігі! на твою голову! Тебе пошибло? — сказала Иваниха до Микитки. Чому Бога не похвалиш, як входиш до хати?

— Бо не маю часу.

— А чому не йдеш поцілувати бабу в руку?

— Бо я не до баби: я прийшов до Івана.

— Ти до мене в гості? — обізвався Іван ізза варстату. Зараз я тебе прийму за гостя, що понесеш сідало в жменях та й три дни не сядеш.

— Я таки того прийшов. Возьми, Іванку, пужално, або ліпше єстик та збий мене так, аж аби кров просякла крізь сорочку.

— Ти сказився?

— Бо мені треба знаків.

— Яких знаків?

— Синців! Мене сегодня бив Ціпенюк, а я хочу його до суду завдати. Біда, що нема знаків та не буде йому нічо, а я його мушу до арешту всадити.

— У тобі, мой, дідько сидить.

— Ходи, Ива, та спариш мене в порядку.

— Можеб ти причепився сухої гиляки, не мене.

Баба на печі розлютилася:

— Уступися мені з хати, напасте жидівська! Ти би такого порядного ґазду до арешту давав?... Господоньку милосердний! Який тепер поганий нарід настає на світі. Геть! ти, антихристе! бо як возьму яке лихо та й перевалю тебе!

— Коби-сте годни, то я би ще вам подякував красненько. Але ви лиш задурно хліб збавляєте та й не можете сконати.

Микитка навмисне дражнив бабу, аби його побили. Баба аж посиніла зі злости.

—Та се чортеня напастує мене в моїй питомій хаті. Іване! А ти мовчиш? А хомни-ж його раз, нехай уступиться!

Микитка підхопив:

— Хомни, Іванку, хомни! Але кілька раз пужалном, або естиком. Я тобі спущу свою пайку по батьковій смерти.

— Іди-ж ти, мерзо! Ти й так зогниєш у кремінали та лишиш мені пайку.

— Але так мене борше схопить, як вилізеш мені сегодня на здоровлє.

— Іване! — воркотіла баба. — А ти з глузду зсунувся? Но міркуйте, люди добрі, ця нужда напала мене в хаті, а він із ним у розмову зайшов.

— Та бо ви, нене, цитьте! Він вам лиш на то догонить, аби його побити.

Баба замовкла.

— Ходи, Іванку, та вибеш мене, — достоював Микитка. — Я вхоплюся в сінях жорен, а ти ззаду пар, що влізеться. Бо як не схочеш, то, бігме, пожалуєш: я тебе підпалю.

— А ти, підсвинку, що гавкаєш?!

Розлютивсь Іван, а Иваниха й собі вмішалася:

— Ти гадаєш, що такому джусови тяжко? Та же він не має Бога в серци.

Микитці заіскрились очі:

— Та й тото збіже би вам погоріло, що-сте в літі накрали у батька. Не бійся, я видів.

— Йой! — крикнули в один голос Іван і Іваниха. Іван вилазив ізза варстату червоний із люти.

— Бігме, таки бий! — крикнула Іваниха.

— Ти мене злодієм робиш?! — говорив Іван і розсотував нитки з ноги, бо з пересердя запутався. Пожди, пожди, зараз я з тобою розправлюся!

— Я тобі ще щось, Іванку, скажу, аби-сь дібрав більшої злости. Знаєш, де твої нашильники, що в літі пропали? То я їх украв та порізав на ременці та й зробив шори на нашого пса.

— А ти, шибенику якийсь! — Усі троє не тямилися зі злости на Микитку.

— Ходи, небоже, зараз я тобі справлю парню! — сказав Іван, ухопив Микитку за обшивку й таки виніс до сіней.

II.

Жінки лютилися в хаті.

— О! Нехай же бє, нехай же добре випарить, коли сам лис зловився в пастку! — говорила баба.

А се сміттє злодіями нас поробило. Та він мусів і батькови таке наговорити. А бодай же його скрутило! Та й таку шкоду заподіяв. Боже! Боже! Що я за тими нашильниками не наплакалася, що ми обоє з Іваном не нагризлися: таже нашильники коштували півтретя лева!

У сінях счинився лоскіт.

— То що? Він його так гупає? — запиталася баба. — А йдиж, подивися.

Іваниха виглянула до сіний:

— А як же! То Іван його так періщить. А він, як камінь: держиться жорен, закусив зуби та й ані скривиться. Ще каже: — „Бий у одно місце, аби ліпше синець виступив".

Трохи згоді говорить баба:

— Кажий, най уже перестане, бо ще заголомшить його до біди. Але, відай, уже не бє, бо втихло.

Іваниха знов виглянула до сіний:

— Скинув сорочку та й каже Іванови дивитися, чи є великі синці. Заставляє далі бити, бо хоче, аби кров просякла.

Знов лоскіт у сінях.

— Кажи, най перестане, — говорить баба, — бо ще яка напасть буде: готова біда сконати. То лиш завзяток у нім такий, а сили нема: та-ж йому лиш на чотирнайцятий рік.

Не треба було казати, бо Іван якраз увійшов із Микиткою до хати. Микитка блідий, як стіна; трясеться на цілім тілі, губи тремтять, як живі, а сльози течуть по лиці.

— А смакує? — каже Іван. — Се за мої нашильники.

— Ото з тебе ґазда! Змучився. Не годен уже далі бити.

— Тобі, чорте, ще мало? — каже Іваниха. — Ади, як-есь заплакався. Так за рідним батьком не будеш плакати.

— Ти гадаєш, що я плачу? То сльози сами капають, бодай їх шляк трафив, — говорив Микитка, ловив жменею очі так як ніс, і пирскав сльозами на землю. — Я вас мушу висякати, дідьчі очища.

— Чо' стоїш? Чому не йдеш? — обізвалася баба з печи.

Чикаю, чи буде печи, бо як ні, то най ще бє. — Ех! запекло. Ой! пражить, як огнем. А тепер, Ціпенюку, посидиш собі! Порядно жарить. Се мене пожене до міста, як батогом. Землі не буду доступати, так хутко побіжу! Як цуговий кінь.

Микитка побіг до дверей, а з порога ще сказав:

— А ти, Іванку, не кажи нікому, що то ти мене так збив, бо підеш сам до арешту за то, що посік мене на капусту.

Як уже Микитка пішов, то Іван заговорив:

— Я не вірив у ніякі забобони, але тепер вірю, що він — відміна. Се дідько підміняв свою дитину. Він так доїв дома кожному, що батько хотів уже його вбити. Але відтак ґріхувався та й таки боявся кремінапу. Купив коня такого, що копає й кусає та й підкував на всі чотирі ноги. Думка була така, що Микитка товче собою поміж коні та кінь морсне його його підковою по чолі та зробить йому амінь. Гадаєте, що лучило на нього? Де там! Кінь копнув батька, копнув неню, копнув мене а ця відміна лазила коневі попід живіт, тягала за хвіст, а кінь його й не рушив.

Баба зажурилась.

— Я казала, що з того буде якась напасть, бо він або на дорозі де заклякне, або всадить тебе до арешту.

Але як кожде взялося за свою роботу, то журба щезла, а натомісць причепилась наново до всіх трох слотяна нудьга.

Микитка-ж був уже далеко за селом. Жваво скакав по болоті, а брудна вода голосно свирщала і пирскала високо зпід його босих ніг. Про біль спини не дбав, бо тішився думкою, що судовий лікар огляне синці й через те буде Ціпенюк покараний. Цілий світ робив Микитці наперекір: дома його зневажали й били, на селі його били, від нікого не чув привітного слова, хіба тільки сварку; тим то й рад був Микита, що й він віддячить тому світови тим же добром.

„СПОКІЙ" НА УКРАЇНІ

Приборканне безробітних.

У місті Купянську, на Харківщині, демонстрація безробітних, підтримана робітниками місцевих фабрик, була приборкана збройною силою. При ліквідації розрухів війска ГПУ стріляли. Є багато ранених і забитих. По околишних селах розміщено кінні військові частини.

Арештовання.

У Києві дня 28. і 29. січня переведено численні арештовання серед опозиційних большевиків. Частину арештованих відтранспортовано до Харкова.

Вибух у Харкові.

Аґенція Вольфа повідомляє, що дня 1. лютого у Харкові в домі харчового комісаріяту счинився з невідомих причин страшний вибух. У трьох поверхах пообвалювались стелі. Сила вибуху була така велика, що забито візника, який проїздив мимо дому, й поранено кількох пішоходів. Кілька осіб уратовано за допомогою пожарних драбин, инші вискакували з сьомого поверху й розбивались на смерть. Досі знайдено девять трупів. Скільки було всіх жертв, ще не встановлено.

ПОЛЬСЬКА „КРИВДА"

Польські ґазети страшенно закукурічились на вістку, принесену „Роботніком Сльонским", що буцімто Чехи йменують Українців учителями у польських школах на Шлеску. „Такий гайдамака — пише ота ґазетка — вже став учителем у Вендрині, Ґродку, а тепер має бути назначений у Фриштаті. Він (себто той „гайдамака"), горіючи ненавистю до всього, що польське, має виховувати польські діти. Ми вже не говоримо про наукову або педаґоґічну кваліфікацію, яка певне теж не стоїть на відповідній висоті, але сам факт віддачі польських дітий під виховавчу опіку Українцям, вказує, до чого змагає шлеська влада: вони хотять вигнати польських дітий з польських кіл і про це подбають вже ті Українці". І т. д. у тому стилю. На кінці кажеться про ріжні інтервенції і протести з боку Поляків.

Аркадій Аверченко.

ТАЙНА ШЛЮБУ

(З подій в теперішній Росії).

В Москві, на Кузнецькім мості, зайшла одна стріча, яка мала дуже великі наслідки для одного з тих, що здибалися.

— Здорові були, княжна!

— Здорові були, Іване Петровичу! Що ви тут на Кузнецькім мості робите?

— На мості — то? Та ось шукаю відповідного місця, деб з моста та у воду кинутись.

— Та деж ви тут воду найшли?

— Ай справді, води нестає. Посуха. Як проживаете?

— Замуж виходжу.

— Маю честь поздоровити вас, княжна. За кого виходите?

— Чорт його знає! Якийсь-то емні дуже підозрілий!

— Княжна?! Про нареченого... так!...

— Щож робити! Він не то бувший зелізничний злодій, не то просто міжнародній авантурник, зрештою деякі й краще про його говорять: звісний варшавський касолом.

— Гм... З любови виходите?

— Так. З любови до загранці. У його є латвійський пашпорт. Зараз по шлюбі він везе мене в Латвію. Там йому брилянтові кульчики в зуби і бувай здоров!

— Так, не вжеж, то удається?!

— Но й дивак! Всі так роблять. Ви таксамо можете знайти відповідного чоловіка, вийти замуж і драпнути заграницю.

— Значить — женитись?

— Ні, женитись не треба. Виїздять тілько на пашпорт у чоловіка.

Іван Петрович призадумався.

* * *

В комісаріяті шлюбних справ.

— Чого вам треба, товариші!

— Можете звінчати?

— Можемо. А деж молода?

— Я молода!

— Чи ви здуріли! Здоровенний чоловічище з бородою — і нараз — молода. Такою молодою можна слупи забивати.

— Та мимо того, у мене є вже й жених. Ось — позвольте представити, грецький підданий Ломбро Чортопулос.

— Чи здуріли ви! Як жеж я можу мущину з мущиною женити?!

— Товаришу комісар. Чи любили ви колинебудь?

— Я любив, розуміється, але... то вже чорт зна що таке!

— Серцю не прикажеш, товаришу. Любови, як сказав поет, всякий зріст і всі поли покірні. Я, відчуваю, що з ним буду щасливий. Він обіцяв мене на руках носити.

— Ну, я думаю, то й корабельний робітник таке приобіцяє.

— Звінчайте, будь ласка!

— Чорт зна що! Такого й закона не має — мущину з мущиною вінчати...

— А коли поріднення душ?

— Брешіть далі! Певно заграницю хочете драпнути.

— Бачите... Правду кажучи, наші родичі не годяться. Уважають се нерівним шлюбом. Але то, товаришу, все відсталі задубілі люди і запеклі білоґвардійці. А совітська влада, проголосивши повну свободу від релігійних і канонічних пут, стоїть, розуміється, вище тих пересудів.

— Так, ваша правда, але... всетаки... Ви як називаєтесь?

— Іван Петрович Кліндухов.

— Ось бачите! Як жеж я напишу: грецький підданий Ломбро такий-то женився з Іваном Петровичом. Це-ж чисте божевілле.

— Товаришу комісар! Я настілько жіночої натури маю, що сміло пишіть мене женського роду. Я, товаришу, миший боюся! Як побачу мишку — зараз підношу спідинчки і зводжу такий несамовитий вереск, що всі сусіди збігаються. Взагалі, люблю пококетувати. Що ви на мене так дивитесь, безстиднику! Знаю я вас, мущин.

— Чорт зна що. Як ще я вас напишу: „Івана Петровна" — чи що?

— Пишіть Жанна! То поетичнійше. Була Жанна з'Арк, а я — Жанна Кліндонова.

— Ви-ж би хоч бороду обголйли.

— Зробіть, будь ласка. А до речі, де у вас дамська убіральня. Корсет так давить, що я краще його скину.

— Ні, ви то киньте! Все одно, поженити вас не можу.

— В мене і віно є для вас, товаришу комісар. Слава Богу, не без приданого я.

— Ех! проклятуща наша повинність! Но, та вже що з вами робити. Де тіно? Дякую! Встаньте. Товаришу Ламбро Чортополус! Годитеся взяти заміж ту дівчинку!

— Ма, сцо така — годита, не годита, колі я вперед завдагка достала!

— Но, чорт з вами, підпишіться!

— Дякую вам. Всетаки, знаєте, товаришу комісар, самій дівчині без мужа дуже тяжко. Всі мущини липнуть, на улицях не дають проходу... Та, взагалі й положенне у світі... Замужна женщина може очками кидати, скілько схоче.

— Но, йдіть, підпишіться...

— Йдіть!

* *

Ось яким дивним і загадочним способом вибрався заграницю Іван Петрович Кліндухов, по чоловікови Жанна Чортопулос.

До автора наспіли вісти, що по приїзді в Ґрецію, муж безжалісно покинув молоду жінку з хлопчиком, який приписався до подружи перед самим відїздом (а той хлопець професор консерваторії).

* *

Такто, на світі, друже Горацію, багацько такого твориться, що тілько покрутиш головою і плюнеш.

Переклав з рос. **М. Атаманюк.**

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

СПОГАДИ, ЩОДЕННИК ТА ЛИСТУВАННЄ.

І. том.

СПОГАДИ.

IV. (1875—1881)

(12)

Оселившись у К. Карого я познайомився з його матірю і з батьком, Карпом Адамовичем, що служив окономом по панах на Херсонщині і був нещоденною людиною: в йому були в зачатку всі ті таланти, що так яскраво розвинулись у його дітей. Приїзжаючи в Елисавет за покупками, чи в инших справах, він заїздив у свій будиночок, в якому жив старший син його К. Карий і тут я з ним і познайомився. Коли він було трохи випе і почне оповідати всякі події й випадки з свого життя, то всі слухають, затаївши духа, бо оповідав він так образно, мальовничо, так артистично, шо, коли росказував про щось страшне, то у мене здавалось і волосся на голові їжиться, а коли щось смішне — то всі аж за животи беруться від сміху. Багато з його оповідань К. Карий використав у своїх песах, навіть самого батька свого виставив в особі Мартина Борулі, бо й він так само безуспішно добивався дворянства і так само наставляв молодого К. Карого, як Боруля свого Стьопу.

Голос і музикальність усі Тобілевичі дістали у спадщину від своєї матері, що до старости співала дуже приємним голосом; так само від неї К. Карий дістав білявий колір волосся, середній зріст і надзвичайно міцну будову тіла, так само, як і Саксаганський, а Садовський вдався ростом і стрункою статурою в материних братів на Катеринославщині, Садовських, від яких взяв і своє сценічне прізвище.

По суботах у К. Карого часом збірались гості, Українці: інспектор Духовного Училища Лащенко та учителі: брати Стиранкевичі, Баришевський, Беззабава та члени бувшого аматорського гуртка, між ними і М. Кропивницький. Тоді Надія Карловна грала на роялі, Кропивницький — на скрипці, а Михайло Тобілевич — на басолі (віолончело), а потім співали дуже гарно хором українських пісень; годин у 10 я йшов спати, а гульня у К. Карого з доброю випивкою, часом точилася до світу.

Після старого Тарковського лишалося в с. Кардашовій, при ст. Шестаковці, в 30 верстах від Елисавету, 600 десятин землі, які по його смерти мали перейти його дітям: Надії, що була за К. Карим, Вірі, що була за офіцером Іліним та синові Олександрові, але вони ще не були поділені, бо Олександер ще був неповнолітнім і маеток той був в опіці, а опікуном був К. Карий. Після старого Тарковського маеток той лишився в таких боргах, що не давав ніякого прибутку, а практичний та економний К. Карий потроху повиплачував борги і очистив маеток. По тодішнім російським законам дочки одержували з нерухомого майна кожна тільки чотирнадцяту пайку, а решту сини, але Олександер, тоді вже 16—17-літній хлопець раз-у-раз запевняв сестер, що він з ними поділиться порівну. Як скінчився строк аренди нанятій землі, то К. Карий не віддав в аренду жінчиних 200 десятин, а оселив на них свого батька Карпа Адамовича, постепенно збудувавши на тій пайці маленький домок на три кімнати (покої) з кухнею, стайню і всякі господарські забудування і постепенно завів своє господарство. З того часу він що літа брав відпустку і їздив з родиною — жінкою, синами — Назаром, Юрком та дочкою Орисею, на свій хутір. Під впливом статей в „Отечественных Записках" проф. А. Енгельгардта, висланого з Петербургу жандармерією в свій маеток на Смоленщині, багато інтеліґентних людей взялося за працю на землі власними руками. Певне й К. Карий під сим впливом, а може й К. Карий під сим впливом, а може й самостійно, як о. Василь, весь час своєї відпустки працював, як настоящий селянин.

Не поспішаючись на канікули в Перешори, хоч мені й хотілося бачитися з сестрами та о. Василем, але боячись гніту дядькової любови, я по дорозі в Перешори, що літа заїздив до К. Карого і там разом з ним працював тижнів зо два, а тоді вже їхав в Перешори. До К. Карого заїздив не тільки я один, а багато наших молодих приятелів; найчастіще бував там, тоді офіцер, М. Садовський. В роботі він гарячився, рубав косою, як велитень, але хутко тупив її і починав ірітуватись. К. Карий працював розмірно, спокійно, але найбільше мене дивував старий Карпо Адамович, що косив не поспішаючись, але й не покидаючись від молодих, ні трошечки не втомлюючись, хоч йому тоді було років близько 70. Він кпив з Садовського, кажучи:

— Коса любить, хоч маленького, аби розумненького; а ціп — хоч дурного аби здорового".

А коли зірітований Садовський було каже, що за таким обідом, яким годує нас батько, можна охлянути і з голоду пропасти, то старий, сміючись казав:

— Люде добрі, хто з вас, чув, щоб люде з голоду помірали за борщем з салом та варениками в сметаною!

— Але-ж щодня те саме! — з розпукою вигукував Садовський.

На канікулах в Перешорах, я вже по неділях почав двірським парубкам читати Кобзаря, Куліша, Марка-Вовчка і т. п. Дядько, довідавшись про се, почав мене злісно висміювати, кажучи:

— Ти мужикам читаєш, а вони тобі б....ь під ніс!

А коли йому прийшло на думку, що сі мої читання ма...[illegible] род", про що він знав з ґазет, бо тоді ще всі політичні процеси (росправи) друкувались повністю в ґазетах, то почав доводити мені, що ладу, встановленого споконвіку, ніколи не зможе змінити якась купка мрійників.

— „Голою с....ю їжака не вбеш, а тільки поколешся!" — додав він.

Після Турецької війни 1878 року в Елисаветі оселився лікар Панас Іванович Мижалевич. Це був високий чорносивий, міцно збудований чоловік, родом попович з Волині, справжній древлянин. Перед війною він був ординатором Київської Універс. Клініки і разом з тим членом „Київської Української Громади", про яку буде мова пізніще. Він був близьким приятелем В. Антоновича, М. Драгоманова, Ф. Вовка, М. Ковалевського та инших найвидатніщих тодішніх Українців, та й сам він був нещоденною людиною, а по світогляду так званий драгомановець. Після того як еміґрували закордон Драгоманов та Вовк, а Ковалевського заслано було в Сібір, то й д-ра Михалевича вислано було з Київа. Саме тоді почалась Турецька війна і йому дозволено було поїхати лікарем на війну. По скінченню війни він дістав посаду в Полтавськім земстві, де й оженився з простою селянкою, але йому заборонено було лікарювати в „Малороссіи", і він, довідавшись, що Елисаветград офіціяльно находиться не в „Малоросії", а в „Новоросії", оселився приватним лікарем в Елисаветі. Він мав рекомендацію до інспектора Лащенка і у нього познайомився зо всім його гуртком і з К. Карим, з яким швидко близько зійшовся. Побачивши, що гурток Лащенка більше пе, ніж щось робить, він потроху від нього відсторонився, а склав свій гурток; власне це не був орґанізований гурток, чи громада, а так, як в старовину бувало — був учитель (Міхалевич) і були у нього ученики: К. Карий, майже одноліток з ним; А. Грабенко, про якого я вже казав; Олександер Федорович Волотверда і послідовна в українстві людина, яким він зостався й досі; він був тоді учителем в Елисаветі, а потім Секретарем Земства; Микола Левицький, попович з Александрійського пов., відомий тепер кооператор — „Артільний батько" — а воді висланий з Московського Університету студент; Аркадій Вержбіцький, попович з Поділля, тоді учень реальної школи, а потім учитель на Катеринославщині, що й досі зостався діяльним Українцем; Михайло Василев, теж тоді ще учень реальної школи, а потім директор цукроварні Терещенка, теж до самої смерти своєї був активним Українцем; Іван Стиранкевич, з Лащенкового гуртка, що мав нахил до революційної діяльности. До гуртка нашого почасти належали М. Кропивницький та М. Садовський, коли він вийшов з військової служби та проживав у свого брата К. Карого, підшукуючи собі посади. Часом Садовський приходив з своїм товаришом Дяченком, що скінчив реальну школу і відбував військову службу; пізніще цей добродій зіграв ролю Юди-приятеля і призвів до того, що на наш гурток налетів цикльон і розкидав, розметав його членів по ріжних кутках Европейської та Азіятської Росії, але про це роскажу на своїм місці.

Ми збирались до у д-ра Михалевича, то у К. Карого, спочатку для освідомлення в українстві; говорив раз-у-раз Михалевич, знайомив нас з ученнями М. Драгоманова, читав „Громаду", що тоді почала виходити в Женеві, оповідав про діяльність „Київської Громади", характеризував нам членів її. Читали ми гуртом і свіжу книжку журналу „Отечественныя Записки" і разом обмірковували статті Щедрина, Михайловського, Елисеева та инших. Згодом занялися ми перекладами на українську мову московських народників-белетристів: Левитова, Наумова, Решетникова та инших, над якими працювали гуртом років два; кожний з нас перекладав вдома, а на зібранні гуртом виправляли; потім, підчас [illegible] в руки жандармів і десь загинули.

Др. Міхалевич не мав ораторського хисту, як наприклад Смоленський, але промови його були раз-у-раз такими переконуючими, щирими, що підкупали слухачів і вабили їх до нього. Він мав велику здібність до узагальнювання, до роблення висновків з фактів життя і не надавало його промовам ширину, глибину й змістовність а не просте нанизування фактів без освітлення, як це найчастіще буває у наших ораторів.

Такою-ж здібністю відзначався і К. Карий, але він тоді ще був меньче освічений за Михалевича і рідко коли забірав слово, але я роз-у-раз спостерігав, з якою увагою він слухав Михалевича; він, коли можна так висловитись мав велике уміння слухати: з виразу його обличчя видно було, що він слухає не тільки ушима, а цілим єством своїм, впитує в себе все, мов губка і тим підбадьорував промовця, піддавав йому охоти говорити. Але часом Карий не згоджувався з Михалевичем і опонував йому. Михалевич, як драгомановець і переконаний федераліст, гостро критикував народовольческу програму, доводючи, що тактика їхня глибоко помилкова; вони хотять захопити в свої руки центральний державний апарат і шляхом декретів, перестроїти весь лад в Росії, а се не можливо, бо перифериї в разі революції підуть своїм осібним шляхом. К. Карий, що практично добре знав життя, особливо адміністративний лад в Росії, був тої думки, що російський обиватель, такий забитий, затурканий, а тому і безініціятивний і пасивний, що коли хто захопить центр, то той, оперщись на поліцію та військо, не тільки буде правити Росією, а зможе й заводити новий лад, як що він не буде дуже протиприродний. Тепер життя довело, що К. Карий мав рацію.

Про самостійність України, суверенність її державного життя тоді ще, чи вже, й мови не було. Відсутність якого-б [illegible] було українське слово, доводила повне безсилля української інтеліґенції і повну темноту народу. При таких умовах у всіх свідомих елементів на перший плян висовувалась потреба скасування того указу; жвавіщі елементи сподівались добитись того дорогою всеросійської революції і здобуттям загальних свобод, а поміркованi — дорогою аґітування в Земствах з штандпункту педаґоґічного та дорогою поширення національної свідомости серед молоді та широких народніх мас. Про орґанізацію повстання за самостійну Українську Державу нікому з нас і в голову не могло прийти; найрадикальніщі з нас говорили тільки про потребу орґанізації перевозки з за-кордону нелеґальної української літератури. Михалевич научав нас, що всі ці шляхи ведуть до відродження української нації і нехай кожний з нас вибірає собі працю по його вподобі і здібностях. Помітивши у К. Карого на практиці перекладів, літературний хист, він раз-у-раз насідався, щоб К. Карий спробував написати щось самостійно і нарешті К. Карий написав дуже гарне оповідання „Новобранець", надруковане пізніще в одному з Альманахів. Згодом він написав першу свою песу — „Чабан", що потім, під назвою „Бурлака", так довго чарувала на сцені українських слухачів.

ЛИСТ З ЛОНДОНУ

(Українська Наука в Англії).

Лондон, 31. січня, 1924.

Історії не кінчила ще іспиту Українській Нації для її вільного державного й культурного життя. Здається, це було вчора, але час вже роки налічує, як наступило сучасне сумне лихоліття, що наші державні демократичні центри Західної України і — згодом — Наддніпрянської України згубили буття. Нині Українська Радянська Республика підпорядкована в великій мірі цілям III. інтернаціоналу, не істнує за кордоном, та має зовсім инші цілі.

Втративши політичне значіння за кордоном, Україна починає здобувати в світі своє культурне місце. Велику ролю під тим оглядом відіграє під цю пору **Український Університет у Празі.** Критично проаналізувавши обставини, в яких опинилася українська культура, пражський університет перебрав культурне представництво Українського Народу перед світом.

Щоби втримати захитане сучасним лихоліттям становище української нації у світогляді цілого культурного світу, Український Університет у Празі висилає своїх представників для читання лекцій на українославянські теми на університетах европейських наукових і культурних центрів — з метою познайомити професорські й студентські кола зза кордону з цінностями української науки та навязати наукові взаємовідносини і співпрацю.

Мабуть першим кроком в напрямі нової діяльности Українського Університету у Празі є вислання проф. д-ра **Романа Смаль-Стоцького** до Славянського Інституту лондонського університету, де концентрується тепер усе славянознавство цілого анґльо-американського світу. Дня 17. січня ц. р. на Лондонськім Університеті відбулася вступна лекція нашого професора про історію України. Почалась вона вступною промовою директора Славянського Семинара сера Перса, відомого історика Росії, який, витаючи представника української науки на анґлійськім Університеті, звернув увагу авдиторії на велике значіння України — економічне й політичне, та на ту велику ролю, яку Україна відогравати-ме у семі славянських народів. Потім забрав слово проф. д-р. Роман Смаль-Стоцький і витримав анґлійською мовою свій одногодинний виклад з демонстрацією старовинних українських мап Британійського Музею. Після викладу промовляв видатний анґлійський вчений — історик, професор Лондонського Університету Сетон-Ватсон, який, навязуючи до викладу, звернув увагу присутних, що Україна залишається н ерозвязаною проблемою і що вона є одним з головніщих питань Сходу. Він щиро витав висилку до Анґлії проф. д-ра Романа Смаль-Стоцького для познайомлення анґлійського народу з цінностями української науки та висловив надію, що цим зміцниться її контакт з анґлійською.

Проф. д-р Р. Смаль-Стоцький продовжує ряд своїх публичних викладів на університеті. Дня 18-го січня викладав про Україну підчас війни, 20-го про її економічне становище, а далі в лютім має читати про українську літературу й мову. На кінець лютого він запрошений викладати до Кембридж, Оксфорд, Ливерпул. Крім цього при Славянськім Інституті в Лондоні заходами українського університету зорганізовано спеціяльну українську бібліотеку. На неї зложилися дарунки накладні Оренштайна у Берліні й Катеринославського Видавництва — біля 100 томів українських клясиків й основних творів по українській історії, мові та літературі.

Вже тепер ми можемо помітити зміну до кращого у відношенню анґлійських професорів та студентів до нас, Українців й нашої нації. По наших послах залишився тут невеликий слід, а культурні центри Анґлії зовсім були не затронуті їх працею. Після другого викладу проф. Стоцького дискусію відкрив бібліотекар Британійського Музею п. Д. Вартон і — навязуючи до інформативної праці Галичанина д-ра Михайла Рудницького, дав загальний огляд скромної анґлійської літератури по українським справам. Через недостачу інформацій Україна була й залишилась для Анґлії якоюсь военною видумкою і про неї тут ніде не споминалось. Але тепер працею нашого університету у Празі знов висвітилось яскравим промінням з темряви політичної пропаґанди питання Української Нації й стало воно на правдивий шлях наукового предмету на рівні зі всіма иншими славянськими народами.

(„Діло").

ДОПИСІ

ПАСАЙК, Н. ДЖ.

Гостинний виступ Українського Театру.

Український Театр під проводом А. Шабельського, довголітного ветерана сцени, відограє в неділю, 16. марта 1924 р. в Пасейку, безсмертну оперу Г. Артимовського „Запорожець за Дунаєм". В головних ролях виступлять слідуючі артисти: Мих. Швець з Київської опери в ролі Івана Карася; А. Я. Кочубей з Київської опери в ролі Одарки; Мих. Зазуляк, звісний співак, в ролі Султана; пані Ю. Шустакевич з львівського театру в ролі Оксани; п. Г. Правдюк з Полтави в ролі Імана; В. Лавришко, драматичний тенор в ролі Андрія. Хори і музика під проводом М. Корикори.

НАПАД НА КАСІЄРА „ПРОСВІТИ".

На Ілька Барана, касієра „Просвіти" в Модричі коло Дрогобича напали нічю 3. с. м. підозрілі осібняки і зажадали по польськи видачі гроший, які мав нести яко прибуток з театральної аматорської вистави в Модричі. Не найшовши гроший, які Баран оставив у касі, побили його тяжко і втікли. За напасниками шукає польська поліція.

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ

О. Емілян де Говора Сас Дрогомірецький, найстарший віком священик-ювилят, вислужений декан, почетний совітник Еп. Консисторії і сеньор деканів упокоївся в дни 7. січня ц. р. в Княжу над Черемошем, снятинського повіта, в 96-ім році життя і 70-літнім ювилею священства. В покійнім утратила громада і ціле Покуття ревного священика і взірцевого провідника народа, що тішився незвичайною симпатією між своїми і чужими. Для свого народу був правдивим батьком і щирим дорадником в мирних часах та в злиднях світової заверухи. За почином і під проводом бл. п. Помершого основалися і розвивалися товариство „Читальня Просвіти" і кооператива в Княжім. Під Його проводом виховувалися молоді покоління в Княжім, з яких вийшло богато наших інтелігентів. Село Княже дало також значну скількість старшин і стрільців в наших визвольних змаганнях. Про пошану для сего загально любленого і доброго душпастиря, який по кінець свого життя сам сповнив усі парохіяльні обовязки, свідчив величавий похорон, що відбувся в дни 10. січня ц. р. під проводом Впр. отця декана Дмитраша при участи духовенства снятинського деканату. В церкві попращав Покійника до сліз зворушаючою промовою о. Росецький ц Задубрівець, а над гробом пращав священика-патріярха о. Білинський з Карлова. Іменем родини подякував д-р Кобринський зібраній величаво громаді за співучасть в похоронах та щирі слова промовців. В. Й. П. і земля пером.

Іван Айхельберґер, директор і співвласник друкарні „Діло", помер дня 6. лютого 1924 р. по довгій і тяжкій недузі в 53 р. життя. Похорон відбувся в суботу, 9. лютого с. р. о 3. годині пополудні з дому жалоби при ул. Миколая ч. 18.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

Свобідно за Майом.

В РУКАХ УШКАЛІВ.

З життя запорожських скиталців.

(5)

— Ви чули нашу розмову?... Коли чули, то вже знаєте, що ми оба не вороги вам. Я промовив так остро, бо не знав, як зачати. Тепер може самі скажете, як видобутини вас з тої біди.

— Ти рвідки родом?

— Я з тих Запорожців, що сиділи під Солунем. Я і мій брат Василь, що під дверми виграває на сопілці. Ми оба були на роботах в Царгороді. Коли торік вернули, в нашім селі вже були самі чужі. Наших Турки вивезли кудись до Малої Азії. Ми загадали помандрувати за нашими. Щоби щось заробити на ту далеку дорогу, пішли на службу до тих ушкалів.

— То нам одна дорога, бо й я з тих самих Запорожців. І я вертав до своїх, та дізнався, що вони десь в Азії.

— Ви наші?! Ви подобаєте на небіжчика Стефана Сивенького... Може ви його брат, той, що пішов до турецького війска і довів до бунчука?...

— Мій брат помер?... Він був о двацять років страший ніж я.

— Отже ви таки його брат... Осип?... Хтось іде, бо сопілка замовкла... Мовчи! — Юрко крикнув, — бо канчуком поріжу спину?

Двері відчинилися і увійшов отаман.

— Що тут таке? — спитав. — Чого кричиш?

— Той пес хоче, щоби розпутати його і ганьбить мене, вас, нас всіх.

— Нехай кричить. Се йому не поможе. Іди на своє місце.

— Як по окуп пішлю аж до Стамбула, — отаман промовив, коли Юрко вийшов, — то моя подорож туди і назад буде довго ртевати. Тим самим буде довго тревати ваша неволя. Сей час міг би скоротити твій товариш, колиби міг роздобути окуп де инде, примірoм в Адалії. То також велике місто і має богато великих анґлійських фірм.

— Що він говорить? — Ліндсай спитав.

— Ми мабуть обіхали цілу малу Азію, — Сивенький відповів, — бо він питає, чи не міг би окуп дістати в Адалії. Мусимо бути недалеко сего міста.

— Скажіть йому, що Ліндсай скрізь дістане гроші... Нехай пішле до Адалії, скорше спіймають його.

— То ще велике питанне, чи в Адалії спіймають. Там не конче догадаються, що наші листи доповнені потайним письмом. Для нас ліпше буде, як він поїде аж до Царгороду ... зискочимо на часі.

— Що мені з того вашого зиску. Ми вже через бурю зискали на часі більше, ніж зразу надіялися. Та проте ще лежимо, нненаче ті барани на заріз.

— Се вже не довго буде, бо між ушкалами маємо аж трех союзників... Але... я маю нову гадку. Чи ви, висбодившись, завернете до Трої?

— Ані сниться мені! Я поїхав би просто до Адани.

Льорд каже, — Сивенький звернувся до ушкала, — що в Адалії не роздобуде гроший. Фірма, котра виплатила би для него потрібну суму, є аж в Адані.

То поїдемо до Адани, — ушкал сказав.

Тільки в такім случаю наші листи нідочого. Мій взагалі без вартости, бо я в Адані не маю ні гроший, ні знакомих. Листа льорда треба написати инакше: инакше заадресувати.

Добре. Покищо ваші листи будуть у мене. Як підідемо до Мерсіни, виладуємо Вас на беріг і тоді твій товариш, нехай буде, що він льорд, напише нового листа. Коли ти не маєш в Адані гроший, то льорд буде мусів підвисшити свою викупну суму і заплатить за тебе.

Ушкал вийшов.

На чім стануло? — спитав Ліндсай.

Стануло на тім, що поїдемо до Мерсіни. Ви маєте по окуп написати нового листа до Адани. До того мабуть не прийде, бо я так міркую, що ми будемо на волі ще заки підпливемо під Мерсіну. Вашого яхта дістанемо назад в наші руки... причалимо до устя ріки Сейгун, при котрій лежить Адана. Звідтам ви підете вашим шляхом, я піду, як ви се самі раньше радили мені, з Адани в глубину Малої Азії, щоби віднайти оселю моїх Запорожців. Буду мати двох товаришів, моїх земляків.

Звідки возьмете їх?

Вони сидять під нашими дверми. Покищо, вони ще в службі ушкала. Завтра-позавтра будуть нашими спасителями і товаришами.

І добре вийдуть на тім. Залачу. Маю гроші.

Яхт плив далі. Коли смерклося до каюти увійшов Нуман. Приніс вечеру. Нахилився до уха Сивенького і шепнув:

Ефенді! Завтра досвіта мусить всьо рішитися. Ми тоді будемо недалеко Мерсіни. Вас виладують в місці віддаленім о три милі від Мерсіни. Там будете мусіли зладити нове письмо в справі окупу. Боюся, що хоч прийде окуп, вас не пустять на волю. Брат отамана піанав вас, бо колись служив під вами, як ви ще були низшим офіціром. Він сказав отаманови, що ви паша. Тепер отаман потерпає, що як пустить вас, то ви не простите йому і знайдете спосіб спіймати його. Інґліса отаман не боїться, бо знає, що він буде щасливий, як дістанеся на волю, хоч таким великим коштом. Як повечеряєте і я прийду по начине, скажу вам решту.

Нуман відійшов.

— Що він говорив? — спитав Ліндсай.

Що ми вже недалеко Мерсіни і мусимо зробити кінець нашій неволі.

Лише тільки? Тих пару слів? Він щось більше дув до вашого уха.

Всьо було пусте. Найважнійше се, що я вже переповів вам і се, що він поможе нам. Буде нас вісім проти чотирех. Між ними буде той ваш матроз, що пристав до ушкалів. по начине.

— Хто сидить на варті перед каютою? — Сивенький спитав.

— Два брати, — Нуман відповів.

Один з них грає на сопілці. Вийди і попроси його, щоби заграв. Скажи, що ми любимо слухати.

То добре, — Нуман сказав. — Не будуть чути, що балакамо.

Нуман вийшов і по хвили обізвалася сопілка.

Може би ти пристарав нам бодай одного ножа, — Сивенький заговорив до Нумана, котой знов вступив у каюту.

— Я вже приніс. Ось вам два кинджали і дві пістолі. Сховайте добре, щоби отаман не побачив, коли прийде на обзорини. Лежіть терпеливо ще ту ніч. Досвіта знов прийду до вас і будемо кінчати діло.

— Може би ми покінчили зараз?... Поговори з обома вартовими.

— Ліпше не балакати з нiким. Готові зараз побігчи з язиком до отамана. Тоді всьо пропало.

Не побіжать. Вони мої земляки і в змові зі мною. Вони ще лиш не знають, що й ти з нами. Скажи одному з них... скажи Юркови, щоби зараз сюди прийшов. Ти йди до твоїх повязаних товаришів і зараз порозтинай їх пута. Решту я беру на себе. Ти хиба пильнуй того, що при кермі.

Нуман вийшов, увійшов Юрко.

— Ось тут лежить ніж. — Сивенький сказав до него. — Розіпни ремінці на моїх руках і вертайся на своє місце. Як до каюти прийде отаман, то, хоч повалю його і звяжу. Як прийде з братом, то його возьме на себе мій товариш.

Сивенький обернувся до Юрка спиною і сей розтяв кинджалом ремінь. Сивенький сам розтяв пута на своїх ногах і приступив до Ліндсая, щоби й його увільнити.

Чим звяжете ушкалів?—спитав Юрко.

— Правда... Не маю чим. Принеси яких мотузків. Але живо!

Юрко вискочив з каюти. Саме тоді Нуман відходив по розмові з Василем. По хвили Юрко вернув з кількома ремінцями і мотузками.

— Я чув, що Василь розмовляв з Нуманом, — сказав Сивенький. І він в змові з нами. кувався братом отамана, як би отаман прийшов сюди без него. Тепер вертай на своє місце, щоби отаман не догадався, що ти в змові з нами.

— Коли Нуман з нами, то справді нема чого гаятися, — Юрко відповів. — Можна зачинати таки зараз.

Юрко вийшов. Сопілка ще хвилю грала і замовкла.

— Мабуть іде ушкал, — Сивенький промовив до Ліндсая. — Будьте готові. Як прийде з братом, то ви беріть на себе брата. Щоби нам зручнійше було схопитися на ноги, сядьмо. Закиньте на ноги дергу, щоби на перший погляд не побачив, що неспутані.

Оба сіли і понакривали ноги дергами. Руки держали за спиною, будь то би ще було повязані.

Двері від каюти скрипнули і на порозі станув отаман. За ним стояв його брат. Хвилю стояв мовчки, неначе ждав щось.

Ну? — гукнув до вязнів.

Вони й не глянули на него.

— Ну?! — крикнув ще раз.

Ну-ну! — Сивенький відповів, глянувши на него з глумливою усмішкою.

Сивенький хотів, щоби оба увійшли до каюти.

— Ти вже забув, чого ми навідуємося до вас? — отаман кричав. — Обернися до мене спиною. Покажи руки!

— Мені добре так, як тепер сиджу. Хиба що хочеш розвязати? Коли ти такий ласкавий, то сам потрудися за мою спину і розвяжи.

— Чи ти бачив коли такого безличника? — отаман звернувся до свого брата. — Іди подивитися, чи Інґліс добре звязаний. Я огляну сю собаку. Але на пращання дістане від мене нагайкою по спині.

Оба вступили в каюту. В туже мить Сивенький випрямивши ноги копнув отамана так, що той впав лицем на землю. Сивенький на него і придавив його до землі колінами. Одночасно схопився Ліндсай на рівні ноги і ще заки брат отамана отямився, Ліндсай вхопив його обіруч за горло і спустив під свої ноги.

— Люди, ратуйте! — крикнув отаман.

До каюти вскочили Василь і Юрко. Кинулися вязати отамана.

— Ви вдуріли?!— отаман ревів до них. — Ви сліпі? Ви сказилися? Придивіться ліпше. Я ваш отаман. Його стягніть з мене і звяжіть!

— Ми вже знаємо, кого вяжемо. Тепер той, що на тобі сидить, наш отаман.

Зараз по тім, коли отаман крикнув „ратуйте!", роздався крик при кермі корабля. Бачучи отамана вже звязаного, Сивенький вхопив кинджала і пістолю, та вийшов з каюти. До каюти підходив Нуман.

(Конець буде).